

Asukasystävällinen kuntaratkaisu metropolialueelle

Kristillisdemokraattien käsityksen mukaan toimivin ratkaisu laajasti ymmärretyllä metropolialueella perustuu vahvistetun maakuntaliiton malliin. Maakuntaliiton avulla voidaan luoda toimiva ja aktiivinen yhteistyö koko alueelle. Samalla voidaan vapaaehtoisuuden pohjalta toteuttaa eräitä kuntaselvityksiä ja niihin pohjautuvia kuntaliitoksia.

Taustaksi

Selvityshenkilöt ehdottivat ensimmäisessä eli ns. väliraportissaan alueen hallinnon rakenteiden kehittämiseksi alustavasti kolmea vaihtoehtoista mallia:

- vähäisten kuntarakennemuutosten ja vahvan metropolihallinnon malli,
- merkittävien kuntarakennemuutosten ja metropolikuntayhtymän malli, sekä
- suurten kuntarakennemuutosten malli, jossa seudun yhteistyö perustuisi kuntien välisiin sopimuksiin.

Kuntakierroksen jälkeen selvityshenkilöt ehdottivat kolmea seuraavaa vaihtoehtoista mallia, joista kaksi ensimmäistä ovat päävaihtoehtoja.

1. Suurkunnat ja sopimusyhteistyö
2. Vahvat peruskunnat ja vaaleilla valittu metropolihallinto.
3. Vahva vaaleilla valittu metropolihallinto ja vaihtoehtoiset kuntarakenteet

Selvityshenkilöt suosittelivat toteutettavaksi tästä valikosta toista mallia eli *Vahvat peruskunnat ja vaaleilla valittu metropolihallinto*.

Yleisperustelut

Kilpailu investoinneista, työpaikoista ja veronmaksukykyisistä asukkaista on yhteinen haaste laajasti ymmärretyllä metropolialueella. Tunnistamme, että toimivalla yhteistyöllä voidaan merkittäväällä tavalla vähentää näin aiheutuvia kustannuksia.

Korostamme, että alueella tarvitaan vahvaa verkostomaista yhteistyötä. Kaikki saavat silloin hyödyn siitä, mitä jotkut ovat kehittäneet ja keksineet. Toteamme, että tällä alueella on jo monessa suhteessa toimivaa ja laajaa yhteistyötä mm. liikenteen, ympäristönsuojelun, vesihuollon ja jätehuollon asioissa.

Paikallisen demokratian ja vaikuttamisen tarve korostuu entisestään, jos kuntia liitetään yhteen. Kaiken kaikkiaan pohdiskelu toimivasta paikallisesta vaikuttamisesta on jäänyt aivan liian vähälle. Tämä alue tarvitsisi voimakkaita

toimenpiteitä, jopa nykyisten suurten kuntien jakaminen pienempiin toiminnallisiin alueisiin.

Alueella tarvitaan asukasystävällistä hallintomallia. Tälläkin alueella tarvitaan paikallista päätöksentekoa paikallisissa asioissa. Ratkaisuja pohdittaessa on aina arvioitava, mikä on luontainen päätöksenteon taso ja tapa.

Lisäksi korostamme sitä, että osa selvityksissä mainituista vaikeista ongelmista on riippumattomia hallinnollisista rakenteista. Esimerkiksi syrjäytyminen ja segregatio ovat usein riippuvaisia ihmisten kulttuuriperimästä, elintavoista ja koulutuksesta. Yhteisöllisyyden heikkeneminen liittyy myös vahvasti valtakunnallisiin ratkaisuihin talous- ja sosiaalipolitiikassa, eikä kuntien ratkaisulla ole niihin aina kovinkaan suurta merkitystä. Siksi perusteluiden käyttämisessä kannattaa olla tarkkana, varsinkin esitettäessä syy- ja seuraussuhteita. Kootusti voitaisiin todeta, että segregatio on sekä ”sisäinen” että ”ulkoinen” ilmiö.

Kohtuuhintaisten asuntojen puutteeseen vaikuttavat voimakkaasti sekä alueelle keskittyneet työpaikat että sosiaalinen syrjäytyminen. Tarvetta edullisimpiin asuntoihin on varsin paljon sekä maahanmuuttajataustaisen väestön että työvoiman keskittyessä pääkaupunkiseudulle.

Asumiskäyttöön tarkoitettuja kaavoja on suhteellisen paljon ja lupauksia esimerkiksi vuokra-asuntotuotannon toteuttamiseksi on tehty riittävästi, mutta toimeenpanoa ei kukaan varsinaisesti vahdi.

Hallinnon ja kuntarajojen muutostarpeen eräs kriteeri on alueella tapahtuva yli 35 prosentin pendelöinti. Tämä muistuttaa tunnin junamatkasta, joka suurissa maailman metropoleissa on valitettavan yleinen ilmiö etenkin suorittavaa työtä tekevän työvoiman osalta.

Toteamme myös, että vahvan, uuden ja kohtuullisen määrän toimihenkilöitä vaativan metropolihallinnon toteuttaminen edellyttäisi selkeätä visiota kuntalaisten arjen palveluiden parantamisesta ja eri alueilla asuvien kuntalaisten yhdenvertaisuuden lisäämisestä. Tavoitteina voisivat olla esimerkiksi sama veroprosentti ja samantasoiset terveyspalvelut kaikille. Työpaikkojen jakauman alueella tulisi olla paljon nykyistä tasaisemman ja lähipalvelut tulisi säilyttää. Nykyisten taloudellisten näkymien perusteella ei kuitenkaan näytä ilmeiseltä, että esimerkiksi kattavan metropolihallinnon luominen olennaisesti edistäisi tätä.

Siksi on luontevaa pyrkiä vapaaehtoisuuden tietä luonnollisten yhteistyötarpeiden pohjalta syntyviin kuntaliitoksiin sekä yhteisten isojen asioiden hoitamiseen ensisijaisesti Uudenmaan liiton roolia ja tehtäväkenttää vahvistamalla ja selkeyttämällä.

Vahvan metropolihallinnon ja laajojen kuntaliitosten toteuttaminen saattaisivat aiheuttaa varsin pitkän poliittisen ja hallinnollisen prosessin, jonka hidas edistyminen ei ainakaan helpottaisi hyvään tulokseen pääsemistä.

Käytännön toimenpiteet

I Ensimmäinen ehdotuksemme on, että alueella kuntien kesken neuvotellaan taloudellisista, toiminnallisista ja historiallisista syistä perusteltujen kuntaselvitysalueiden pohjalta kuntaliitoksista ja kuntien yhteistyön syventämisestä vapaaehtoisuuden pohjalta. Mielestämme luontaisia kuntaselvitysalueita olisivat

- Hyvinkää ja Nurmijärvi sekä historiallisista että maantieteellisistä syistä
- Kerava, Järvenpää ja Tuusula lähekkäisinä kuntina, myös historiallisista syistä
- Sipoo ja Porvoo mm. kielikysymysten ja sairaalansa vuoksi sekä Porvoon suunnalle tarvittavan ratayhteytensä takia
- Eteläkärki eli Raasepori, Hanko, Inkoo, Kirkkonummi ja Siuntio
- Toteamme, että Lohjan ja Vihdin aluetta yhdistävät mm. rataa ja sairaalaa koskevat kysymykset.

Kaikissa ratkaisuvaihtoehdoissa on olennaista, että toistaiseksi metropolihallintoalueen ulkopuolelle esitettyjen itäisen ja läntisen Uudenmaan nykyisiin väestöpohjiin perustuvat palvelurakenteet eivät kohtuuttomasti kärsi.

Toteamme lisäksi, että kallis ja tehokkuutta vaativa terveydenhuolto on nivelllettävä kuntaratkaisuun, mutta esitetyllä alueella tämä ei ole erityinen ongelma, koska väestötiheys on suuri.

II Toiseksi toteamme, että Kristillisdemokraatit kannattavat Uudenmaan liiton tehtävien sekä aseman selkeyttämistä ja vahvistamista. Emme kannata uuden hallintotason perustamista, vaan resurssien suuntaamista palveluiden kustannustehokkaaseen tuottamiseen. Korostamme vapaaehtoisuuteen perustuvan verkostomaisen yhteistyön vahvistamista ja kehittämistä.

Hallintorakenteita ja kuntayhtymiä tulee tarkastella myös kriittisesti, niiden toiminnan kehittämiseksi ja hallinnon päällekkäisyyksien poistamiseksi. Metropolihallinnon eri vaihtoehtojen kustannuslaskelmien vertailut on tehtävä ennen päätöksiä.

Pidämme hyvänä esitystä metropolikaavan tekemisestä, jossa nykyinen maakuntakaavaprosessi yksinkertaistuisi ja nopeutuisi. Kuntaliitoksien selvityksiin tulee liittää myös SOTE-palveluiden tehokkuuden ja toimivuuden arviointi, jotta kalliiksi osoittautuneilla selvityksillä saadaan aikaan myös muuta lisäarvoa kuin vain kuntien yhdistymisen arviointi.

Metropolihallinnossa tulee huomioida myös erityishuoltopiirien uudenlainen järjestämien. Esitämme että hallinnollisen järjestämistä vastuun erityishuoltopiireistä ottaisi HYKS Erva -alue.

Tiukka ja alueeltaan rajattu metropolihallinto loisi uusia kynnyksmäisiä rajoja, jotka vaikeuttaisivat alueen yhteisten ongelmien hoitamista. Viittaamme tällä kohdin myös Uudenmaan liiton antamaan lausuntoon.

Kaikissa etenemisvaihtoehdoissa hallinnon toimivallan tulee olla hyvin tarkkarajainen ja sen piiriin tulee kuulua ensisijaisesti tärkeiden, kuntien yhteisten ja niiden rajat ylittävien asioiden, jotka koskevat mm. maankäyttöä, asumista ja liikennettä. Jos lainsäädäntö ja hallinto jäisivät vaille toivottuja vaikutuksia, on asiaan luonnollisesti palattava pikaisesti sekä edettävä kokemusten osoittamaan ja tilanteiden vaatimaan suuntaan.

Mikäli kuitenkin päädytään metropolihallinnon toteuttamiseen, tulee se toteuttaa ensivaiheessa maakuntahallinnon pohjalta ns. metropolikuntayhtymänä. Edellytämme että hallinnollista lainsäädäntöä valmisteltaessa erityisesti huomioidaan se, että

- mahdollisesti aikanaan vaalijärjestelmää säädettäessä turvataan sekä kuntatasoinen että puoluetasoinen edustuksellisuus
- annetaan selvityksen ydinalueen ulkopuolelle asetettujen kuntien itse esittää perusteltu käsityksensä siitä, haluavatko ne kuulua metropolialueeseen vai ei; viittamme myös siihen, että Lohjan ja Porvoon kaupungit tekivät vuonna 2008 esityksen Helsingin seudun yhteistyökokouksen laajentamiseksi eli käytännössä kaupunkien kuulumiseksi metropolialueeseen.
- päätetään selkeästi siitä, mitkä tehtävät peruskunnilta karsitaan. On myös tärkeää, että ratkaisun myötä hallinnolliset kulut eivät lisäänty.
- Kiinnitämme erityistä huomiota siihen, että metropolikuntayhtymään tai metropolihallintoon tulisi vaiheittain siirtää myös ne valtion keskushallinnon tehtävät, joiden osalta ei ole välttämätöntä tarvetta hoitaa tehtäviä kuntatasosta erillään.

Yhteenveto

Mielestämme metropolialueen kuntauudistuksen tilannetta kannattaa arvioida ennen kaikkea käytännöllisestä näkökulmasta. Tuloksen vaikuttavuus on

merkittävämpi asia kuin ehkä teoreettisesti johdonmukainen hallinnollinen ratkaisu.

Esittämämme etenemistavan etuna on mm. se, että malli voidaan toteuttaa nopeasti sekä välttää turhauttavat poliittiset ja oikeudelliset kiistat. Ratkaisulla saadaan samalla merkittävää ja nopeaa apua niihin keskeisiin maankäytön, asumisen ja liikenteen pitkän tähtäyksen kysymyksiin sekä muihin koko seutua koskeviin ratkaisuihin, jotka yhteisellä päätöksenteolla ovat korjattavissa.

Asmo Maanselkä

puoluesihteeri